

Dit werkboekje
is van:

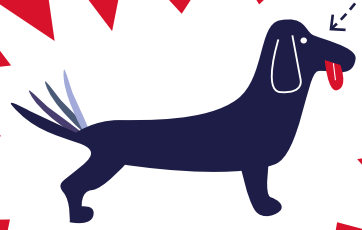
Alle
smaken
tegelijk,
moet
kunnen...
toch?

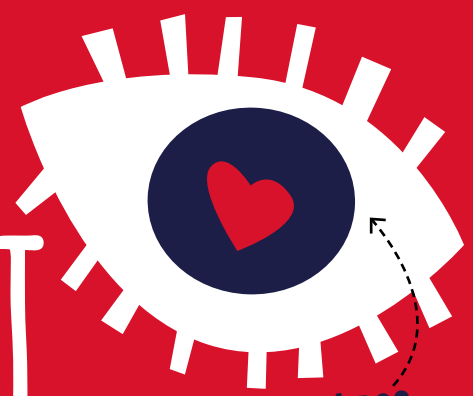
NIEUW
(MOET IK HEBBEN)

Soms lijkt het of
ik maar één echte
vriend heb....!!

AAN DE SLAG MET ARMOEDE

je ziet het pas
als je het weet....!!

Die bal was zeker
niet zo duur als
ik zelf ben...

AAAUWW

?
??
???

Elke dag een
verrassing...
of juist niet?

ARMOEDE, WAT IS DAT EIGENLIJK?

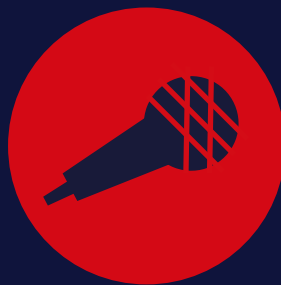
In dit werkboekje ga je aan de slag met armoede. Je leest verhalen van kinderen en bekende Nederlanders die zijn opgegroeid met weinig geld en ontdekt wat dat voor ze betekent. Daarna bedenk je wat jij voor hen kunt betekenen. Want iedereen kan (een klein beetje) helpen.

Als je dit werkboekje uit hebt:

- Weet je waar armoede voorkomt.
- Heb je bedacht wat armoede en rijkdom voor jou is.
- Weet je wat het betekent om op te groeien in armoede.
- Kun je vertellen wat de oorzaken en gevolgen van armoede kunnen zijn.
- Heb je nagedacht over hoe je kinderen die in armoede opgroeien, kunt helpen.
- Kom je in actie voor kinderen die opgroeien in armoede.
- Weet je waar je terecht kunt voor hulp als je zelf in armoede opgroeit.

BIJ DIT WERKBOEKJE HOORT
DE WEBSITE
AANDESLAGMETARMOEDE.NL
MET MEER INFORMATIE EN
EXTRA OPRACHTEN.

INHOUD:

3-4 Kennisquiz
Wat weet jij over armoede?

5 Memphis Depay:
'Ik woonde in een huis waar de stenen uit de muur vielen'

6-7 Stripverhaal
Steven (12) verzint smoesjes om te verbergen dat hij arm is

8-9 Cijfers & weetjes
1 op de 12 kinderen gaat met honger naar school

10-11 Welke keuzes maak jij?
Doe de test en ontdek het!

12 Woordzoeker & hulpzoeker:
zij kunnen helpen!

13 Akwasi:
'We aten iedere avond rijst met ei en ketchup'

14-15 Top voor nop
Tips om leuke dingen te doen die (bijna) niks kosten

16 Floortje (16):
'Mijn ouders openen de post niet meer'

KORTE KENNIS-QUIZ

Voordat je met dit werkboekje van start gaat eerst even deze quiz. Wat weet jij over armoede? Omcirkel steeds het juiste antwoord.

- 1 IN WELKE LANDEN KOMT ARMOEDE VOOR?**
  - a. In landen buiten Europa, zoals in Afrika en Azië
  - b. Vooral in landen buiten Europa, maar ook in sommige Europese landen
  - c. In landen binnen en buiten Europa, maar niet in Nederland
  - d. In alle landen ter wereld, ook in Nederland
- 2 AAN DE BUITENKANT KUN JE ZIEN OF IEMAND ARM OF RIJK IS.**
  - a. Waar
  - b. Niet waar
- 3 WAARDOOR KUNNEN MENSEN ARM WORDEN?**
  - a. Omdat ze hun baan verliezen
  - b. Omdat ze ziek zijn
  - c. Omdat ze onverwachte hoge rekeningen moeten betalen
  - d. a, b en c. Maar er zijn nog veel meer oorzaken mogelijk.
- 4 KINDEREN DIE ARM ZIJN, GAAN SOMS ZONDER ONTBIJT NAAR SCHOOL.**
  - a. Waar
  - b. Niet waar
- 5 KINDEREN DIE OPGROEIEN IN ARMOEDE HEBBEN VAKER LAST VAN STRESS EN SPANNING. DAARDOOR KUNNEN ZE ZICH SOMS MINDER GOED CONCENTREREN OP SCHOOL.**
  - a. Waar
  - b. Niet waar

Benieuwd naar de antwoorden op de quizvragen? Sla snel de pagina om!

INVULLEN MAAR

Waar denk jij aan bij armoede en bij rijk zijn? Schrijf het op.

ARMOEDE IS VOOR MIJ:

GA NAAR DE MINDMAP
OP DE WEBSITE EN
BESPREEK DE VRAGEN MET
JE KLASGENOTEN.

RIJK ZIJN IS VOOR MIJ:

Lees de stellingen en bedenk of je het ermee eens bent of niet. Praat erover in een groepje, kruis jouw antwoord aan en schrijf op waarom je dat vindt.

Tijd om te ontdekken wat jij al wist over armoede. Dit zijn de antwoorden en andere weetjes:

- 1** Armoede komt in alle landen van de wereld voor. In het ene land meer dan in het andere. In Nederland leven 939.000 mensen in armoede. 378.000 daarvan zijn kinderen die opgroeien in een arm gezin.

Het goede antwoord is dus d.

- 2** Omdat bijna iedereen in Nederland een huis heeft en alle kinderen naar school gaan, valt het misschien minder op dat gezinnen hier in armoede leven. De meeste kinderen praten daar liever niet over omdat ze zich ervoor schamen of bang zijn om gepest of buitengesloten te worden.

Het goede antwoord is b. niet waar.

- 3** Arm worden, dat kan iedereen gebeuren. Er zijn heel veel verschillende oorzaken waardoor iemand arm kan worden. Als je je baan verliest bijvoorbeeld, als je ziek wordt, gaat scheiden, veel schulden hebt of krijgt en als je niet genoeg verdient om alle rekeningen te betalen.

Het goede antwoord is dus d.

- 4** Kinderen die opgroeien in armoede gaan inderdaad soms naar school zonder ontbijt of met een lege broodtrommel. Ook maken deze kinderen zich soms zorgen om hun verjaardag of schoolreisje. Want: waar betaal je je traktatie of uitje van?

Het goede antwoord is dus a.

- 5** Kinderen van ouders met geldproblemen kunnen het zelf ook moeilijk hebben. Ze maken zich zorgen om hun ouders en om hun toekomst. Dat kan buikpijn of stress opleveren, waardoor ze zich lastiger kunnen concentreren op school.

Het antwoord is dus weer a. waar.

In Nederland hoeft niemand arm te zijn.

Eens

Oneens

Kinderen die arm zijn, moeten meer gratis krijgen, zoals sportles en uitjes.

Eens

Oneens

Je kunt je arm voelen, terwijl je eigenlijk helemaal niet arm bent.

Eens

Oneens

Iedereen kan later gaan studeren wat-ie wil. Het maakt niet uit of je arm of rijk bent.

Eens

Oneens

WAT IS ARM?

Ben je arm als je de nieuwste telefoon niet kunt kopen? Of als je minder rijk bent dan je vrienden? Nee, in Nederland is iemand arm als zijn of haar inkomen heel laag is. Van een inkomen moeten vaste kosten betaald worden, zoals de huur van je huis of een energierekening. Bij een te laag inkomen, is er te weinig geld over om na die vaste kosten ook nog boodschappen te doen of kleren te kopen.

BEKIJK ONLINE
VIDEOFRAGMENT 1 EN 2
EN LEES DE STELLINGEN.
WAT VIND JIJ?

'Blijf elke dag in jezelf geloven'

TOPVOETBALLER MEMPHIS DEPAY HAD GEEN MAKKELIJKE JEUGD: ER WAS VEEL GEWELD EN WEINIG GELD. MAAR ZIJN MOEDER GAF HEM ALLES WAT ZE KON EN HIJ STAK AL ZIJN ENERGIE IN ZIJN TALENT. 'ER ZIJN ZOVEEL DINGEN BELANGRIJKER DAN GELD.'

HOE WAS HET VROEGER BIJ JOU THUIS, QUA GELD?

'Toen ik klein was, hadden we het best goed. Mijn moeder werkte heel hard op een kinderdagverblijf en we woonden in een leuke bovenwoning waar ik een eigen kamer had. Pas toen ze voor de tweede keer scheidde, werd het financieel moeilijker. Ik was toen een jaar of negen. We woonden daarna in een huis met heel dunne muren, waar soms gewoon de stenen uitvielen. En ik had een heel kleine kamer.'

WAT MERKTE JE ER VERDER VAN DAT JULLIE HET NIET ZO BREED HADDEN?

'Niet veel, eigenlijk. Mijn moeder gaf me namelijk echt alles wat ze kon, zelfs als ze daardoor zelf niets kon kopen of in de schulden raakte. Ze zorgde er bijvoorbeeld voor dat ze altijd benzine had om me naar de trainingen te brengen. Ik had zelfs een Playstation. Pas later snapte ik hoe duur die moet zijn geweest.'

HADDEN ANDERE KINDEREN DOOR DAT JE NIET ZOVEEL TE BESTEDEN HAD?

'Nee, maar ik liep ook niet met gaten in mijn schoenen ofzo. Ik probeerde gewoon goed voor

de dag te komen met wat ik had. Kinderen die nu opgroeien, hebben het volgens mij veel moeilijker. Ze zitten op social media, zoals Instagram en YouTube. Daar zien ze bekende mensen die geld hebben. Het gaat allemaal om grote auto's, dure merken. Zo denk je zelf al snel: ik heb dit thuis allemaal niet, ik ben niet goed genoeg. Terwijl het daar helemaal niet om draait in het leven. Er zijn zoveel dingen belangrijker dan geld.'

WAT DAN, VIND JIJ?

'Je blijdschap vinden in andere dingen. Je familie, je geloof: wat dan ook. En investeren in je talent. Ik geloof dat we allemaal met een reden op aarde zijn. Sommige kinderen krijgen meer mogelijkheden dan andere, maar ook met minder mogelijkheden kun je er komen. Als je de kansen die je krijgt maar pakt. Voetbal heeft mij uit de moeilijkheden gehaald, daar heb ik elke dag voor gewerkt. Maar het maakt niet uit wat je talent is: geloof erin. En vergelijk jezelf niet met anderen. Zeker niet op social media: dat is niet het echte leven.'

HOE KUNNEN KINDEREN ELKÁÁR HELPEN?

'Door te delen! Delen maakt mij echt gelukkig. Niet alleen nu ik zelf genoeg geld heb: ook toen ik het niet breed had, deelde ik alles. Had ik de hele dag getraind bij PSV, dan moest ik nog met de andere jongens terug met de trein. Als ik dan één of twee euro had, kocht ik geen drankje voor mezelf op het station, maar een groot pak drinken en een zak chips om samen te delen. In Afrika, waar ik een stichting voor dove en blinde kinderen heb, is dat heel normaal. Kinderen in Ghana hebben veel minder, maar ze delen veel meer. Ze helpen elkaar en komen voor elkaar op. Dat zouden we in Nederland ook meer moeten doen. Een beetje liefde laten zien aan elkaar en niemand buitensluiten.'

MEMPHIS
DEPAY

Foto: ANP

Steven is 12 jaar en woont met zijn moeder en zijn twee zussen aan de rand van de stad. Zijn pa ziet hij niet zo vaak. Zijn ouders zijn gescheiden, zijn moeder werkt in de zorg. Met wat ze verdient kan ze met drie jonge kinderen maar net rondkomen. Zeker omdat Stevens vader niet mee wil betalen, omdat hij inmiddels een nieuw gezin heeft. Steven voetbalt graag met vrienden op straat en hij houdt van gamen. Dat laatste doet hij vooral vaak bij vriendjes thuis: zelf heeft hij geen spelcomputer.

OF
STEVEN

... IN THE

SCHOOL

Na de zomervakantie komt Steven op school. Blij om zijn klasgenoten weer te zien. De hele zomervakantie heeft hij gewacht tot ze weer thuis waren van hun vakanties. Naar Frankrijk en zelfs naar Thailand zijn ze geweest. Hij liep vooral buiten met een bal onder zijn arm, of hij was bij zijn oma omdat zijn moeder moest werken. Eigenlijk heeft hij zich enorm verveeld.

Zijn vrienden hebben de wildste verhalen en vragen Steven hoe zijn zomer was. Hij haalt zijn schouders op en heeft niets te vertellen. Omdat het nog warm is, vragen ze of hij morgen mee gaat naar het buitenbad. Steven wil wel, maar weet het antwoord van zijn moeder al; daar is geen geld voor. En inderdaad, ze schudt het hoofd en zegt dat Steven buiten moet gaan spelen, dat is gratis. Tja, dat weet Steven ook wel, dat heeft hij de hele zomer al gedaan.

Steven gaat toch maar even naar buiten om een balletje te trappen. Zijn beste vriend Sem komt ook net aanlopen. Sem zwaait en Steven zwaait lachend terug. Eindelijk weer eens iemand om mee te spelen.

Sem en Steven voetballen de hele middag. "Zullen we naar jouw huis gaan?", vraagt Sem. Steven schrikt. Hij wil niet dat Sem zijn kamer ziet met kleuterbehang en het kleuterdekbed. En hij wil Sem ook geen water aanbieden, maar veel meer heeft zijn moeder niet in huis.

"Sorry", zegt Steven. "Dat komt nu niet uit. Mijn moeder heeft avonddienst, ze slaapt nu." Hij voelt zich rood worden. Sem kijkt hem vragend aan. "Ah joh, geeft niet. Zullen we bij mij gaan gamen dan?"

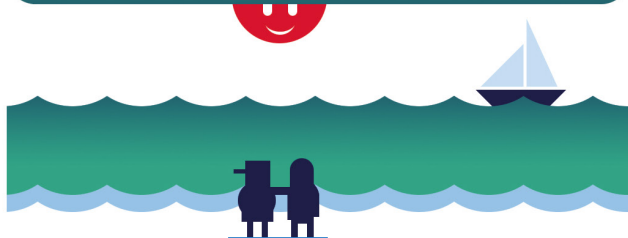

Op naar Sems huis. Ze gamen, eten popcorn en drinken cola. "Ik kan morgen trouwens niet zwemmen", zegt Steven terwijl hij strak naar het scherm van de tv blijft kijken. Ik mag niet."

Sem haalt zijn schouders op. "Oké", zegt hij. 's Avonds ligt Steven wakker. Hij denkt aan het zwemmen en de saaie, warme middag zonder vrienden die hem te wachten staat. Kon hij maar iets doen.

"Ik moet wel naar huis om mijn zwemspullen te halen", zegt hij. "Nee man", zegt Sem. "Ik heb een extra handdoek & zwembroek. En een zak chips & een paar blikjes cola. Kunnen we delen."

Bij het water geeft Sem Steven een klap op de schouder. "Blij dat je mee bent man. Bommetje?"

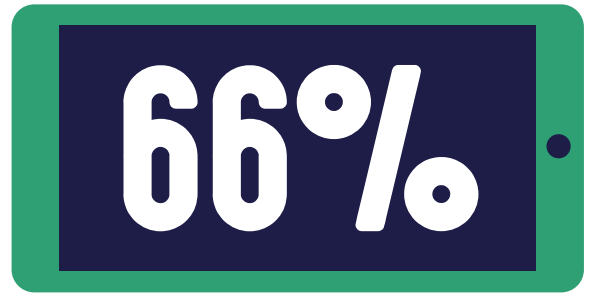
END

Illustratie: TRIK©

1 op de 12 kinderen gaat in Nederland met **honger** naar school.

66 procent van de kinderen tussen de 10 en 12 jaar heeft een mobiele telefoon.

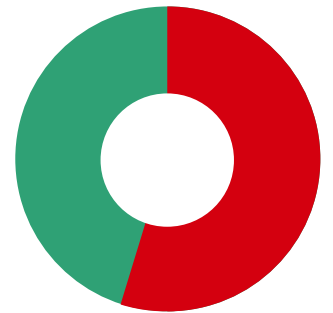
73 procent van de 11-jarigen krijgt regelmatig zakgeld. De meeste kinderen van die leeftijd krijgen **2 euro per week**.

13

is **de leeftijd** waarop je je eigen geld kunt gaan verdienen met een bijbaantje.

CIJFERS
EN
WEETJES

[Nibud: kinderonderzoek 2018]

Meer dan de helft van de kinderen tussen 5 en 12 jaar zegt soms of regelmatig **te weinig geld** te hebben om iets te kunnen kopen.

van de kinderen tussen de 10 en 12 jaar heeft een eigen bankrekening. Van die groep heeft minder dan de helft een pinpas die werkt.

93%

van de kinderen praat thuis wel eens over geld.

TOP 5 VAN DINGEN WAAR KINDEREN TUSSEN 10 EN 12 HUN EIGEN (ZAK)GELD AAN UITGEVEN:

- 1 Kleine speeltjes, spullen om je mooi te maken of gadgets
- 2 Snoep en snacks
- 3 Speelgoed zoals Lego
- 4 Cadeautjes voor anderen
- 5 Teken- en/of knutselspullen

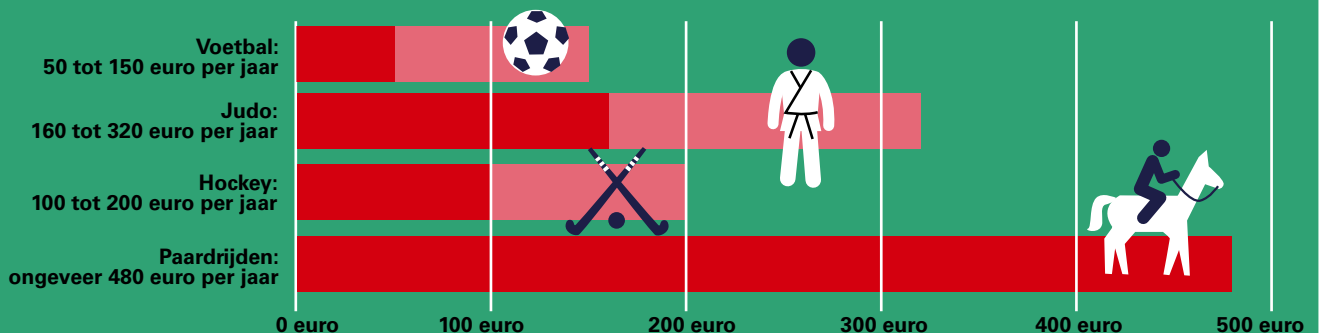
OP ZOEK NAAR NOG
MEER CIJFERS EN WEETJES?
DOE DE OPDRACHT OP
AANESLAGMETARMOEDE.NL

Jongens geven vaker geld uit aan games dan meisjes.
Meisjes geven vaker geld uit aan knutselspullen en spullen om zich mooi te maken dan jongens.

140.000

De voedselbank geeft voedsel en andere dingen weg aan mensen die dat nodig hebben. 140.000 mensen in Nederland krijgen hulp van de voedselbank. Dat zijn ongeveer net zoveel mensen als er in heel Leiden wonen. Of in Zwolle. Of Maastricht.
Een heel groot deel daarvan (ongeveer 40.000) is kind (dus jonger dan 18).

Wat kost een sport voor kinderen (alleen het lidmaatschap)?

TEST

WELKE KEUZES MAAK JIJ?

Als je weinig geld hebt, kan een uitje of een verjaardag je veel stress opleveren. Hoe reageer jij als je iets wel wilt, maar niet kunt? Doe de test en ontdekt het.

01

Na een sportdag op school stellen je vrienden voor om een patatje te kopen in de kantine. Je hebt trek, maar geen geld en je ouders ook niet. Wat doe je?

- a. Ik zeg dat ik in de kleedkamer al wat gegeten heb en vol zit.
- b. Ik zeg tegen een vriend(in) dat ik geen geld bij me heb en vraag of ik een paar patatjes van hem/haar mag.
- c. Ik zeg dat ik mijn brood van thuis moet opeten en stel voor: mijn vrienden een hapje van mijn brood en ik een paar patatjes van hen.

Vul a, b of c in het witte bolletje

02

Elke keer dat je gym hebt, zegt een klasgenoot dat je gymkleren stinken. Je bent het helemaal zat. Wat doe je?

- a. Ik vertel het aan mijn leerkracht, hopelijk kan die mij helpen.
- b. Ik probeer het te negeren, hopelijk gaat de lol er dan snel af.
- c. Ik zeg iets als: 'Ik denk dat je mijn gymkleren verwart met je eigen bovenlip'. Hopelijk helpt dat.

03

Je hebt een schoolfeest en het thema is wit. Maar je hebt geen witte kleding en ook geen geld om het te kopen. Wat doe je?

- a. Ik doe net alsof ik de uitnodiging niet goed heb gelezen en trek iets in een andere kleur aan.
- b. Ik meld me de dag van het feest ziek en ga niet.
- c. Ik vertel een vriend(in) dat ik niks heb en vraag of ik wat van hem/haar mag lenen.

04

Thuis is het geld en het eten op. Je gaat naar overblijf met een lege lunchtrommel. Bij overblijf vragen ze waar je eten is. Wat antwoord je?

- a. Ik zeg dat ik het al op heb en hoop dat ze m'n knorrende maag niet horen.
- b. Ik zeg dat ik mijn lunchtrommel vergeten ben, dan wil vast iemand zijn lunch met me delen.
- c. Ik vertel aan de overblijffuf of -meester dat het eten thuis op was. Hopelijk heeft zij/hij een broodje voor me.

05

Je hebt volgende week een toets op school en eigenlijk zou een van je ouders je overhoren. Ze hebben alleen allerlei problemen aan hun hoofd waardoor het er niet van komt. Wat doe je?

- a. Ik laat m'n ouders met rust en spreek met een vriend(in) af om elkaar te overhoren.
- b. Ik zeg tegen m'n leerkracht dat het thuis even niet gaat, hopelijk heeft die een oplossing.
- c. Ik bereid mezelf wel voor, ook al kan ik me niet zo goed concentreren.

06

Op school is het jaarlijkse kerstdiner. Iedereen maakt iets te eten, maar je weet dat jullie thuis niks kunnen missen. Wat doe je?

- a. Ik vertel aan juf of meester wat er aan de hand is, die kan vast een oplossing bedenken.
- b. Ik kom zonder een gerecht naar school en hoop dat het niet opvalt tussen al dat eten.
- c. Ik stel voor om de servetten dit jaar mooi te vouwen, dan hoef ik niks van huis mee te nemen.

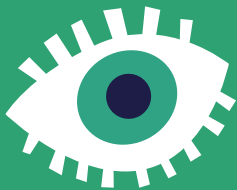

07

Je wilt heel graag op voetbal, maar weet dat je ouders dat niet kunnen betalen. Wat doe je?

- a. Ik zoek op internet of er een organisatie is die me kan helpen.
- b. Ik vraag aan een vriend(in) die er al op zit of hij/zij me nieuwe trucs en technieken leert.
- c. Ik speel voetbal op straat, genoeg sterspelers die het zo geleerd hebben.

UITSLAG

1. a = 1, b = 5, c = 3

.....

2. a = 5, b = 1, c = 3

.....

3. a = 3, b = 1, c = 5

.....

4. a = 1, b = 3, c = 5

.....

5. a = 3, b = 5, c = 1

.....

6. a = 5, b = 1, c = 3

.....

7. a = 3, b = 5, c = 1

.....

+

totaal

.....

7 - 15 punten? Praat erover

Jij bent iemand die problemen liever voor zichzelf houdt. Veel kinderen die opgroeien in armoede doen dat ook. Bijvoorbeeld omdat ze bang zijn om gepest te worden als ze het wel vertellen. Toch is het goed om iemand in vertrouwen te nemen als je ergens mee zit. Praten lucht op en vaak kan een ander je ook helpen of met je meedenken.

16 - 25 punten? Problemen delen

Jij bent ontzettend creatief en verzint voor ieder probleem een oplossing. Voor kinderen die opgroeien in armoede is dat niet altijd zo makkelijk. Als je je zorgen maakt over geld, kan dat je een hoop stress opleveren, waardoor je minder goed kunt nadenken. Daarom is het goed om iemand in vertrouwen te nemen. Dan loop je er niet alleen mee rond en kan een ander je helpen of met je meedenken.

26 - 35 punten? Help een ander

Jij bent een makkelijke prater. Als je ergens mee zit, dan deel je dat. Voor kinderen die in armoede opgroeien, is dat vaak niet zo vanzelfsprekend. Ze kunnen bang zijn om gepest of buitengesloten te worden als ze het anderen vertellen. Ga er dus voorzichtig mee om als iemand jou in vertrouwen neemt en vraag hoe je degene kunt helpen.

Woordzoeker

BEKIJK ONLINE
VIDEOFRAGMENT 3 EN 4 UIT DE
DOCUMENTAIRE. PRAAT MET ELKAAR
OVER DE STELLINGEN:
WAT VIND JIJ ?

Streek deze woorden
weg en vul de letters
in die overblijven.

ARM
DELEN
FEESTJE
GELD
GOEDKOOP
HELPEN
KLEDING
RIJK
SAMENWERKEN
SCHAAMTE
SCHULDEN
SPAREN
UITLENEN
VERDIENEN
VRIENDSCHAP

P	G	N	E	N	E	L	T	I	U	N
S	A	M	E	N	W	E	R	K	E	N
C	E	H	K	L	E	D	I	N	G	L
H	D	S	C	P	N	E	E	E	L	T
A	E	G	H	S	E	I	E	E	N	S
A	J	G	O	E	D	K	O	O	P	P
M	T	R	D	R	L	N	O	M	R	A
T	S	L	E	L	U	P	E	I	R	R
E	E	V	L	N	H	V	E	I	R	E
G	E	I	E	E	C	N	J	N	R	N
D	F	S	N	C	S	K	H	A	P	V

Oplossing

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

AANGEBODEN: HULP!

Geldzorgen kunnen je leven best ingewikkeld maken. Gelukkig zijn er organisaties die kunnen helpen. Plekken waar jij of je ouders terecht kunnen of waar je iemand anders naar kunt verwijzen.

Hulp als er weinig geld is: www.samenvoorallekinderen.nl

Voor activiteiten op en buiten school: www.leergeld.nl

Hulp voor kinderen en jongeren van 0 t/m 21 jaar: kinderhulp.nl

Lid worden van een sportclub: www.jeugfondssportencultuur.nl

Een verjaardag vieren: www.stichtingjarigejob.nl

Voor vragen over geld: geldenik.nl

Tips over geld: scholieren.nibud.nl

Bellen of chatten met de Kindertelefoon: www.kindertelefoon.nl of bel 0800 0432

'We aten frikandellen als ontbijt'

RAPPER EN EXPEDITIE ROBINSON-DEELNEMER AKWASI GROEIDE OP ALS MIDDENSTE IN EEN GEZIN MET VIJF KINDEREN. ZE HADDEN HET NIET BREED THUIS, MAAR TOCH DEED HIJ ALLES WAT HIJ LEUK VOND. 'ALS JE LEERGIERIG BENT, IS ER VEEL MOGELIJK.'

'Mijn moeder had een uitkering, mijn vader was illegale taxi-chauffeur. We hadden dus niet veel geld, maar hoefden ook niet naar de voedselbank. Eten was er altijd, omdat dat in de Ghanese cultuur heel belangrijk is. Dat wil niet zeggen dat het eten ook gezond was. We hebben een tijd lang iedere avond rijst met ei en de goedkoopste ket-chup gegeten. En in het weekend aten we vaak frikandellen als ontbijt. Dat is best lekker, maar wel heel ongezond.'

IEDEREEN WELKOM

'Als ik vroeger jarig was, dan was er meestal geen taart of cadeautje. Iedereen die langskwam was van harte welkom en mocht mee-eten, maar we vierden het niet echt. Ik heb daarvan geleerd dat het leven niet draait om cadeautjes en dat je dankbaar moet zijn voor wat je wel hebt.'

'ALS JE NIEUWSGIERIG EN LEERGIERIG BENT, IS ER TOCH VAAK IETS MOGELIJK'

AKWASI

Van mijn ouders mocht ik op basketbal en voetbal. Dat vond ik heel fijn. Want het was best lastig voor mijn ouders om de contributie te betalen. Daarom maakten ze soms afspraken om die later te betalen. Je kreeg pas een voetbaltenue als alles betaald was, maar tot die tijd kon ik dan een shirt en sokken lenen. Dus eigenlijk heb ik daar nooit last van gehad.'

DOEN WAT JE LEUK VINDT

'Verder zorgde ik er zelf voor dat ik kon doen wat ik leuk vond. Film en theater vond ik fantastisch, maar voor cultuur was geen geld. Toen heb ik mezelf opgegeven voor de culturele talentenwedstrijd Kunstbende. Ik deed mee in de categorieën Theater, Taal en Alles mag. In die laatste categorie werd ik tweede met een stuk dat ik geschreven had over negerzoenen, blanke vla en jodenkoeken. Een theatergroep zag het en zei me dat ik

er mee verder moest. Zo ben ik toch in de theaterwereld terechtgekomen. Weinig geld hebben is lastig, maar als je nieuwsgierig en leergierig bent, is er toch vaak iets mogelijk.'

EIGEN GELD VERDIENEN

'Wat voor mij onmogelijk was, was merkkleding kopen. De Nikes en Timberlands die ik wilde, kreeg ik niet. Dat begreep ik ook wel, daar was echt geen geld voor. Daarom ben ik op mijn veertiende gaan werken bij een pizzeria. Vanaf toen heb ik tegen mijn ouders gezegd dat ik alles zelf zou betalen. In de merkkleding die ik toen kocht, voelde ik me wel de man. Maar ik ben er ook achter gekomen dat het uiteindelijk niet zoveel uitmaakt wat je aan hebt. Het belangrijkste is dat je zelfverzekerd in je schoenen staat. Dat je dankbaar bent voor wat je wél hebt. Hoeveel geld ik ook ga verdienen, dat zal ik nooit vergeten.'

Leuke dingen doen, hoeft niet veel te kosten. Sterker nog, misschien is het wel leuker om dingen te doen die (bijna) niets kosten.

TOP VOORNOOP

FEEST IN DE KLAS

Spreek af om sinterklaassurprises te maken van materiaal dat niet meer gebruikt wordt. Ga bijvoorbeeld aan de slag met lege flessen, eierdozen en kartonnen verpakkingen. In die surprise doe je iets wat je zelf gemaakt of bedacht hebt. Bijvoorbeeld een armbandje of een waardebon voor hulp bij het overhoren van topo of samen zelfgebakken muffins eten.

CREATIEF MET RESTJES.

Ga je met je klas eten, tijdens de paas- of kerstviering? Spreek dan af dat iedereen van thuis iets meeneemt wat 'over' is of wat al een tijd ongebruikt in de kast staat. Wat jullie ervan maken? Wees creatief en misschien ontdekken jullie wel een heerlijk nieuw recept.

TROMMEL DE BUURT OP!

Ga met wat vrienden of buurkinderen en een frisbee naar een veldje in de buurt en werk aan je werpkunsten. Zijn er meer kinderen die mee willen doen? Organiseer een toernooitje. Dat kan natuurlijk ook een voetbal-, hockey-, badminton- of volleybaltoernooi zijn.

RUILEN ZONDER HUILEN

Hebben je vrienden een goede smaak of mooie spullen? Organiseer een ruilfeestje, waarbij je kleding, dingen voor je kamer of speelgoed met elkaar ruilt.

STEEL DE SHOW

Hou je van goochelen? Via YouTube kun je tegenwoordig bijna alles leren! Wat dacht je van een snelle kaarttruc? Of jongleren? Oefen net zo lang tot je het onder de knie hebt. Deze trucs zijn niet alleen cool om te kunnen, het zijn ook leuke dingen om te laten zien aan je vrienden en familie. Natuurlijk maak je er dan gelijk een mooie show van, met spannende muziek en een zelfgebouwd podium. Hou je meer van creatieve dingen? Googel dan op 'origami' en leer de mooiste figuren vouwen. Of bedenk een verhaal en maak er een stop-motionfilmpje van, met bijvoorbeeld de gratis iMotion-app.

SMULLEN VOOR WEINIG

Zo ziet
pofmais eruit...

nog wel even een
deksel er op...

TRAKTEREN OF SAMEN IETS TE VIEREN? EEN BERG POPCORN KOST NIET VEEL.

als de popcorn
klaar is, kan die
afkoelen in een
schaal

NODIG

- een kopje pofmais,
- zonnebloemolie
- grote pan met deksel

TO DO

Giet een laagje zonnebloemolie in de pan en warm dat op een middelhoog vuur op. Bedek de bodem van de pan met een dun laagje pofmais. Doe de deksel op de pan en schud. Houd de deksel op de pan en wacht tot je plaggeluiden hoort. Die geluiden worden steeds harder en na een tijdje weer minder. Dat is het moment om het vuur uit te zetten. Til voorzichtig het deksel op en als het goed is, zie je nu een enorme berg popcorn.

TIP

Zoet of zout? Bestrooi de popcorn met een beetje poedersuiker of zout, net wat je lekker vindt.

LET OP!

De pan wordt heel heet, dus gebruik ovenhandschoenen en vraag of je vader, moeder of grote broer je even helpt.

Heb jij zelf nog ideeën wat je – samen met je vrienden – kunt doen en wat (bijna) geen geld kost? Schrijf ze op:

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

'Ik verkocht mijn gitaar om mijn ouders te helpen'

TOT DRIE JAAR GELEDEN HAD FLOORTJE (13) EEN HEEL RELAXED LEVEN. MAAR TOEN HAAR VADER EEN ONGELUK KREEG EN HAAR MOEDER VLAK DAARNA HAAR BAAN VERLOOR, VERANDERDE ALLES. 'VANAF HET MOMENT DAT MIJN MOEDER DE POST NIET MEER OPENDE, WIST IK DAT HET MIS WAS.'

HOE ZAG JOUW LEVEN ER VIER JAAR GELEDEN UIT?

'Heel normaal. We woonden in een rijtjeshuis en ik speelde veel buiten met vriendinnen. Ik had mijn eigen kamer, net als mijn broer en zusje. We gingen een of twee keer per jaar op vakantie. Ik zat op handbal en op gitaarles. Ik weet nog dat ik voor mijn tiende verjaardag een gitaar kreeg. Daar was ik zo blij mee. Niet lang daarna veranderde alles.'

WAT GEBEURDE ER?

'Mijn vader werkte als timmerman in de bouw. Op een dag haalde m'n tante ons ineens van school. Ze zei dat we niet moesten schrikken, maar dat onze vader een ongeluk op zijn werk had gehad en in het ziekenhuis lag.

Hij was van een ladder gevallen en had iets in zijn rug gebroken. Hij heeft bijna twee maanden in het ziekenhuis gelegen en moest daarna weer leren lopen. Mijn moeder werkte bij een bank. Ze moest in die tijd vaak vrij nemen om dingen voor mijn vader of voor ons te regelen. Op haar werk zeiden ze dat ze het snapten, maar na een tijdje werd ze toch ontslagen. Ineens hadden mijn ouders allebei geen werk meer en begonnen de geldproblemen.' ●

FLOORTJE

LEES HET HELE INTERVIEW MET FLOORTJE OP WWW.AANDESLAGMETARMOEDE.NL

COLOFON

Aan de slag met armoede is een initiatief mede mogelijk gemaakt door AFAS Foundation, die in Nederland projecten ondersteunt binnen de domeinen Onderwijs, Gezondheidszorg en Samenleving. Dit lesmateriaal is ontwikkeld door Missing Chapter Foundation in samenwerking met Young Crowds. Bij dit werkboekje hoort ook een handleiding en een digitaal platform: www.aandeslagmetarmoede.nl. Niets uit de uitgaven behorende bij de leerlijn (print & digitaal) mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van Missing Chapter Foundation. De inhoud is auteursrechtelijk beschermd.